

МАЛКИЯТ СЪДИЯ

chitanka.info

По времето, когато управлявал мъдрият халиф Харун ал Рашид, живеел в Багдад един търговец, който се наричал Али Ходжа. Той бил много богат човек, ала съвсем самотен, без роднини и близки.

Веднъж, три нощи подред, той сънувал един и същ сън. Явявал му се един старец със строг поглед и го упреждал, че още не е тръгнал на хаджилък за светия град Мека, както повелява законът.

Тези сънища разтревожили много Али Ходжа. Като добър мюсюлманин, той знаел, че неговият дълг е отдавна да е тръгнал на път, за да се помоли на Бога в града на пророка. Тъй като имал дюкян, който самичък трябвало да ръководи, смятал, че има оправдание защо досега не е мръднал от къщи. Той вярвал, че с милостиня и добри дела ще може да умилостиви Аллаха. При все това, съвестта започнала да го гризе и го обхванал голям страх да не му се случи нещо лошо, ако не послуша думите на стареца, който му се явил три пъти на сън.

Той дал под наем за неопределено време своя дюкян, продал покъщнината и една част от стоката, а другата част от стоката, която се надявал, че ще продаде в Мека, приготвил да вземе със себе си. Като подредил всичко, Али Ходжа се позамислил какво да прави с хилядата жълтици, които не му били потребни. Той не искал да ги носи със себе си, понеже се страхувал да не го нападнат разбойници и го оберат. За да прикрие по-добре парите, Али Ходжа взел едно гърне, скрил в него жълтиците и допълнил гърнето с маслини. Като го захлупил добре, търговецът занесъл гърнето при един свой добър приятел и му казал:

— Драги приятелю и брате, ти знаеш, че след някой ден аз отивам на хаджилък, в Мека. Без съмнение, ще бъдеш любезен да запазиш това гърне с маслини, докато се върна.

Неговият приятел, също търговец, отговорил:

— Ето ти ключа от моята изба. Иди и сложи гърнето, където искаш. Обещавам ти, че ще го намериш непокътнато, както си го оставил.

Али Ходжа оставил гърнето, сбогувал се, качил се на камилата, на която натоварил и стоката, и заедно с кервана напуснал Багдад.

Щастливо пристигнал в Мека, посетил славния храм и прочел всички молитви, предписани за правоверните.

След това той изнесъл своята стока на пазара, за да я продаде или размени. Между другите, на пазара дошли и двама търговци, на които

се харесала неговата стока. Те наистина не купили нищо, но единият рекъл:

— Ако този продавач е умен човек, нека отиде със своята стока в Кайро, там ще спечели два пъти повече, отколкото тука в Мека.

Али Ходжа не се колебал дълго. Натоварил стоката на камилата и тръгнал за Египет, за хубавия град Кайро. Той нямало защо да се разкайва, че отишъл в Кайро, защото тук от стоката спечелил много повече, отколкото се надявал, и бил твърде доволен. Със спечелените пари купил друга стока. Али Ходжа останал известно време в Кайро, посетил пирамидите, които се намират близо до големите пустини и най-сетне с един керван тръгнал за Палестина. Той възнамерявал да продължи търговията си в Дамаск. Пътят му минавал през Йерусалим и Али Ходжа използвал случая да се поклони в свещения храм, който всички мюсюлмани смятат за най-свещен след храма в Мека. След това пристигнал жив и здрав в Дамаск. Той останал известно време там. Възхищавал се на красивата околност на града, на хубавите градини и ливади и на всичко, за което някога бил само чел. Все пак той не забравил своето отечество. На връщане пътят му минавал през Алеп, където също така останал няколко дни. Оттук продължил през Ефрат и се отправил по пътя за Мосул, за да може по течението на Тигър по-скоро да пристигне в родното си място.

Седем години изминали, откакто Али Ходжа бил напуснал Багдад.

Търговецът, на когото поверил маслините, бил забравил вече за тях. Но тъкмо през времето, когато Али Ходжа пътувал вече за Багдад, той си спомнил случайно за тях. Жена му пожелала да хапне маслини, които през това време били доста редки.

— Едва сега си спомних — казал домакинът, — че Али Ходжа преди седем години, когато тръгваше за Мека, ми повери да му пазя едно гърне с маслини. Кой знае къде е свършил той живота си! Научих наистина, че заминал за Египет, но сигурно там е умрял и ние можем да изядем неговите маслини. Разбира се, ако още могат да се ядат.

— Драги мъжо — отговорила жената, — за Бога, недей се лакоми за чуждото! Ти знаеш, че е свещено всяко поверено благо, било скъпо или евтино. Какъв срам ще бъде за тебе и за твоето семейство, ако Али Ходжа се върне и поиска своето! Казвам ти, че не ми се ядат вече маслини и че няма да хапна нито една!

Но нейният мъж се усмихнал и рекъл:

— Аз само искам да видя какво е станало с тях.

Без да слуша жена си, той взел ключа от избата. Намерил гърнето, потънало в прах, на същото място, където го бил оставил неговият собственик. Повдигнал похлупака и видял, че всички маслини са изгнили. Но за да се увери по-добре, че са изгнили, той изтърсил всичките маслини и ето, нещо започнало да звънти като злато. И наистина това било злато. Изненаданият търговец не можел да повярва на очите си, когато цял куп жълтици се изтърсили от това гърне. Той поставил отново всичко в гърнето и се върнал при жена си, като се преструвал, че нищо не се е случило, и спокойно потвърдил съмнението си, че маслините били развалени. Тогава жена му казала:

— Защо не обуздаеш своето любопитство? Страхувам се да не се случи някое зло...

Тези думи не оказали никакво въздействие на непочтения търговец. Цяла нощ не могъл да заспи. Рано сутринта той скрито отишъл в избата. Предния ден купил пресни маслини. След като взел жълтиците, изхвърлил изгнилите маслини и сложил в гърнето пресните. После внимателно оставил гърнето на старото му място.

Един месец по-късно Али Ходжа се върнал в Багдад.

Още на другия ден непочтеният търговец дошъл в къщата на своя приятел. Той го прегърнал сърдечно, като му казал, че се радва много, загдето го вижда отново. В сърцето си обаче той мислел съвсем друго.

Тогава Али Ходжа го помолил да му върне повереното гърне.

— Ето ти ключа от избата — казал търговецът, — иди и си го вземи сам. Без съмнение, то е на същото място, където си го оставил.

Али Ходжа слязъл в избата.

Той останал много изненадан, когато видял, че хилядата жълтици са се превърнали на маслини. Удрял, чукал гърнето, но нито счупена пара не излизала от него. Не бил очаквал подобно нещо. Нима така подло го е измамил човекът, когото смятал за най-добрия свой приятел? Огорчен, Али Ходжа излязъл от избата и се върнал в дюкяна.

— Драги брате — започнал той, — виждам, че гърнето е мое. Но освен маслините, в него аз бях оставил и хиляда жълтици, а сега ги няма вече. Ако случайно са ти потрябвали пари, нищо от това. Ще те

помоля само да ме освободиш от тази грижа и да ми дадеш разписка за тези пари. Ще ми ги върнеш, когато можеш.

Непочтеният търговец очаквал тези думи и бил си приготвил отговора:

— Драги приятелю — отвърнал той, — сам ще признаеш, че аз ти дадох възможност да сложиш гърнето си, където искаш. Никога не съм се докосвал до него. Ключът от избата ти дадох на ръка. Нима не намери гърнето на същото място, където го беше оставил? Ако си сложил пари в него, трябва да са вътре. Ти ми каза, че в него има само маслини и до днес аз смятах, че е така. Не зная нищо повече. Прави, каквото искаш.

Али Ходжа се мъчел да убеди своя някогашен приятел да не постъпва криво.

— Искам да бъда добър с всички — казал той най-сетне — и ще съжалявам много, ако бъда принуден да дам под съд човека, когото съм смятал за свой най-добър приятел. Спомни си, братко, че търговци като нас трябва да се ползват с добро име. Не упорствай, защото в противен случай ще бъда принуден да се отнеса до съда.

— Али Ходжа — отговорил злобно неверният приятел, — ти сам признаваш, че си ми дал гърне, пълно с маслини, а сега идваш и искаш хиляда жълтици! Какво да мисля за тебе? Да не си полудял? Аз те съветвам да си вървиш вкъщи, за да не се трупа народ пред моя дюкян и да станем за срам и двамата.

Наистина няколко души се били събрали и слушали тази разправия. Дошли и съседните търговци и започнали да се интересуват какво е станало. Те се опитвали да изгладят спора. Когато Али Ходжа им обяснил всичко, те попитали неговия бивш приятел вярно ли е това, но той останал на своето твърдение.

— Аз ви моля — заявил той, — да ми станете свидетели, че Али Ходжа ме клевети и обижда. Ще искам удовлетворение за това.

— Заслужаваш да бъдеш обиждан! — извикал гневно Али Ходжа. — Ще те дам под съд и ще видя дали ще имаш дързостта да твърдиш същото пред съдията.

— Добре — отвърнал търговецът. — Това е и моето желание. Ще видим кой от нас двамата е прав.

Али Ходжа направил оплакване пред съдията против непочтения търговец.

— Имаш ли свидетели, че си оставил хиляда жълтици в гърнето?
— попитал съдията.

— Не смятах, че е необходимо да търся свидетели — отговорил запитаният, — защото не се съмнявах в почитеността на този човек.

Безчестният търговец се защищавал по същия начин, както и преди, като добавил още, че своята невинност може да подкрепи и с клетва. Съдията го заклел и след това издал присъда, че не е виновен.

Али Ходжа бил вън от себе си от гняв. Не съжалявал толкова за загубените пари, колкото за непочтеността на своя някогашен приятел. Казал на съдията, че не е доволен от присъдата и че ще изнесе целия спор пред мъдрия и праведен халиф Харун ал Рашид. Съдията посрещнал тези думи съвсем спокойно, защото често пъти хората, които не били доволни от неговата присъда, се оплаквали пред халифа. Али Ходжа нямал свидетели. Как тогава можел да докаже, че има право?

Докато злият приятел, радостен след своята победа в съда, бързал към къщи и щастливо се усмихвал, че лесно е спечелил толкова пари, Али Ходжа написал оплакване до праведния халиф. На другия ден отишъл пред джамията, покрай която владетелят на Багдад трябвало да мине след молитвата. Когато халифът се появил, той предал своето оплакване на слугата, който придружавал халифа, и тръгнал след шествието до двореца, защото Харун ал Рашид имал обичай да разрешава постъпилите оплаквания, когато се върне вкъщи. След малко халифът повикал търговеца и му определил ден и час, когато отново ще бъде разгледан спорът. Това щяло да стане на другия ден.

Тази вечер халифът тръгнал със своя велик везир, Джафар, из улиците на Багдад. Той не бил облечен в своите блестящи дрехи, а съвсем обикновено, за да не обръща внимание на хората. Минал през няколко тихи улици. Изведнъж, в един от близките дворове, дочул шум. Пристъпил по-близо и се намерил пред една стара дъсчена ограда, зад която на светлината на луната си играели няколко деца.

— Хайде да играем на съдия! — отекнал един глас.

Това привлякло вниманието на халифа. Той се спрял пред оградата и надникнал през една дупка. Видял няколко деца. Най-голямото от тях току-що казвало:

— Аз ще бъда съдията, а вие ще доведете пред мен Али Ходжа и търговеца, когото той обвинява.

Тогава халифът си спомнил за оплакването, което получил този ден. Играта била много интересна. Мълвата около спора между двамата известни търговци се била пръснала из целия град, дори и децата знаели за него.

Всички се радвали, че ще играят на съдия и бързо си разпределили местата. Едно от децата изпълнявало ролята на съдебен служител и то довело обвинения търговец. Друго дете се изправило пред съда като Али Ходжа и подало оплакване.

— Какво искаш ти от този почтен търговец? — рекъл съдията.

Мнимият Али Ходжа се поклонил дълбоко и разказал всичко отначало докрай. Най-сетне той помолил малкия съдия да издаде присъда, с която да осъди търговеца да върне откраднатите хиляда жълтици.

Младият съдия се обърнал към търговеца и го попитал защо не върне чуждите пари.

Обвиняемият отвърнал по същия начин, както отговорил истинският търговец пред багдадския съдия и предложил клетва.

— Полека, не бързай толкова — казал съдията. — Преди да се закълнеш, бих искал да видя гърнето с маслините. Донесе ли гърнето?

Али Ходжа показал пръстения съд.

— Значи, ти признаваш, че е твое. Това е добре. Но сега да надникнем вътре. Наистина, в гърнето има маслини. Вкусни са. А това са, казваш, маслини, които си сложил преди седем години?

Две деца се изправили пред съдията.

— Вие търговци на маслини ли сте? — попитал ги малкият съдия.

— Да.

— Кажете ми, знаете ли колко време най-много могат да се запазят маслините, ако са сложени на хубаво място?

— Господарю — отговорили малките търговци, — на каквото и да са място маслините, не могат да се запазят повече от три години. Те изгниват и не са вече за ядене.

Децата знаели това много добре, защото техните бащи били търговци на маслини.

— Щом като е така — продължил младият съдия, — вземете няколко от тези маслини и ги опитайте!

Те хапнали и заявили, че маслините са съвсем пресни.

— Лъжете се — рекъл съдията. — Али Ходжа казва, че оставил маслините в гърнето преди седем години.

— Господарю — отговорили търговците, — ние можем да ти докажем, че маслините са тазгодишни, а това ще потвърди и всеки търговец на маслини в Багдад.

Обвиняемият искал да каже нещо, но младият съдия извикал:

— Да мълчиш! Ти си крадец! Веднага в затвора!

Така завършили децата своята весела игра. Нахвърлили се срещу обвиняемия, уж да го отведат в затвора.

През всичкото време халифът с голямо внимание наблюдавал и слушал. Той се възхищавал от мъдростта на детето, което издало такава справедлива присъда по същия спор, по който на другия ден самият халиф трябвало да отсъжда. Халифът попитал своя велик везир какво мисли за това, а той му отговорил:

— Господарю на правоверните, наистина чудно е, че едно малко дете има такава мъдрост.

— Знаеш ли — продължил халифът, — че аз утре трябва да разреша същия този спор, защото Али Ходжа ми поднесе оплакване?

— Това узнавам от устата на своя господар — гласял отговорът.

— Мислиш ли, че бих могъл другояче да присъдя?

— Ако смея да говоря искрено — отговорил великият везир, — аз не вярвам, че моят господар може да съди и присъди другояче.

— Запомни тази къща — казал Харун — и нареди да доведат утре това дете при мене, защото искам при разглеждането на спора да му поверя дължността на съдията. Ще доведеш и самия съдия, за да чуе от детето какво трябва да прави, та за в бъдеще да бъде справедлив. Освен това, Али Ходжа да донесе своето гърне с маслините. Погрижи се също да намериш и двама търговци, които разбират от маслини.

На другия ден Джафар отишъл в къщата, където живеело детето и потърсил домакина. Той не бил вкъщи и великият везир помолил майката на детето да доведе сина си. Жената се уплашила, като узнала, че халифът искал да го види, но великият везир бързо я успокоил. Добрата майка облякла детето си с най-хубавите му дрехи.

Великият везир и младият кадия се представили на халифа.

Харун ал Рашид забелязал, че детето е малко смутено. Затова приятелски му казал:

— Мило мое дете, вчера ти отсъди и разреши спора между Али Ходжа и неговия стар приятел, нали? Аз те гледах и слушах и съм доволен от тебе.

Детето се успокоило и смирено поблагодарило за тази похвала.

— Сега, внимавай. Днес ще видиш истинския Али Ходжа и търговеца, когото той обвинява. Ела и седни до мене.

При тези думи добродушният халиф хванал детето за ръка и го накарал да седне до него на престола. Тогава той наредил да доведат и другите. Али Ходжа и търговецът влезли и паднали на колене пред престола на халифа.

Владетелят рекъл:

— Нека всеки каже каквото има да казва. Това дете ще ви изслуша и ще произнесе присъдата.

Изслушали и двамата. Но когато непочтеният търговец искал да даде същата клетва, с която се заклел пред съдията, младият съдия казал, че има още време за това. Той искал най-напред да види гърнето с маслините. Али Ходжа го донесъл, покланяйки се. Халифът погледнал маслините, взел една и я изял. След това се приближили търговците на маслини, внимателно прегледали съдържанието на гърнето и заявили, че маслините са от тази година. Младият съдия им казал тогава, че Али Ходжа твърдял, че маслините са от преди седем години. Търговците дали същия отговор, както децата, когато си играели.

При все че обвиняемият с ужас виждал, че с това е изречена и присъдата и че неговата вина е напълно доказана, той продължавал да се защитава. Малкият съдия обаче се въздържал сам да произнесе присъдата и казал на халифа:

— Господарю на правоверните, вчера аз на шега осъдих търговеца на затвор, но сега, когато работата е сериозна, не смея да кажа нищо.

Халифът бил напълно уверен в непочтеността на обвиняемия, който стоял блед като платно и треперейки, се опитвал да намери думи, с които да отхвърли от себе си обвинението. Най-сетне признал къде е скрил парите и халифът заповядал да го отведат в затвора.

След това праведният и мъдър владетел обърна сериозно внимание на истинския съдия и му казал да вземе пример от детето как се съди справедливо. После целунал детето, възнаградил го богато и го изпратил при майка му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.